

KONFERENCE DĚJINY STAVEB

ZDENĚK DRAGOUN

Předkládané číslo časopisu Průzkumy památek se poněkud vymyká dosavadní skladbě periodika. V podstatné části je věnováno publikaci příspěvků konference Dějiny staveb, která proběhla ve dnech 7. - 9. dubna 2000 na zámku v Nečtinech. I v tomto případě šlo o konferenci ne zcela tradiční. Nejen proto, že konference věnované stavebně historickým průzkumům nejsou v našem prostředí příliš časté, ale především proto, že se tady na několik dní sešli profesionálové i amatéři, kteří se na nejrozličnějších úrovních dokumentacím odkrývaných skutečností věnují. Konferenci pořádal plzeňský Klub Augusta Sedláčka (KAS), který tak navázal na myšlenku svého loni předčasně zesnulého předsedy RNDr. Josefa Millera. Partnery hlavního pořadatele byl Magistrát města Plzně, Památkový ústav středních Čech v Praze, Ústav dějin architektury Fakulty architektury ČVUT, Západočeské muzeum v Plzni a Západočeská univerzita v Plzni.

Oproti původní představě o monotematickém setkání věnovaném pouze kastelologické problematice byl program konference rozšířen na veškeré typy historických staveb i na příspěvky týkající se v obecnější rovině otázek průzkumů staveb. Podoba konference od prvního impulsu až po konečnou koncepci vznikla na půdě KAS, který již v době přípravy konference oslovil řadu odborníků, s nimiž vytvořil přípravný výbor konference, jenž zajišťoval obsahovou i metodickou stránku setkání. Oslovení k účasti se dostalo co nejširší odborné obci z řad stavebních historiků, historiků, archeologů, pracovníků památkové péče a dalších oborů. Na základě přihlášených příspěvků (August Sedláček by byl jistě potěšen, že jedna z přihlášek byla adresována přímo jemu) byl sestaven program, v němž početně převládaly příspěvky zabývající se hrady, zámky a tvrzemi. V tomto oddílu se také zúčastnilo největší množství neprofesionálních pracovníků, převážně právě z řad KAS. Tento fakt má svoji logiku - kastelologické lokality jsou v současnosti nejen velmi populární, ale svojí podstatou, přístupností a stavem zachování jsou ideálními objekty pro dokumentaci a povrchové či hlubší zkoumání. Menší tematické bloky byly věnovány lidové architektuře, církevní architektuře a městským stavbám. Zvláštní oddíl vytvořily příspěvky zaměřené na metodiku stavebně historických průzkumů a na různé aspekty s hlavním tématem související. Vedle referátů přednesených v hlavním programu byly zařazeny i prezentace formou panelové diskuse.

Součástí konference byla exkurze, vedená po západočeských památkových objektech. Zatímco zříceninu hradu Preitensteinu si mohli účastníci prohlédnout během (řídkých) přestávek v jednání, v celodenním programu závěrečného dne konference byla zařazena exkurze, při které byl navštíven kostel v Krašově, tvrz ve Vlkošově, zámek a kostely v Manětíně, kostel v Dolním Jamném, městská památková rezervace Úterý a kostel ve Všerubech.

Technickou stránku konference zajišťovali s nevšedním nasazením členové plzeňské pobočky KAS v převážně rodinném týmu ing. Petra Mikoty, jehož přínos se ale neomezil na tuto činnost. Měl rovněž výrazný podíl na vytváření celkové koncepce. Závěrem konference byl distribuován hodnotící dotazník, který rovněž zjišťoval názory účastníků na její další konání včetně uvažovaného jednoletého nebo dvouletého intervalu mezi nimi. Na základě jeho vyhodnocení se účastníci přiklonili k myšlence pořádání konference každý rok s tím, že na finanční zajištění by od druhého ročníku přispívali účastníci formou konferenčního poplatku.

Při zvažování formy konferenčního sborníku byl jako optimální řešení přijat názor vzešlý z okruhu redakční rady časopisu Průzkumy památek, že by se písemné verze přednesených referátů mohly stát obsahem jednoho jeho čísla. Tento názor byl logicky přijat, protože zaměření konference odpovídalo v podstatné míře náplni časopisu. Účastníci konference byli proto požádáni o stručné příspěvky, ve kterých by měla být zvýrazněna metodická stránka průzkumu či dokumentace. Na konferenci bylo předneseno celkem 51 příspěvků. Zhruba 40 autorů vyhovělo žádosti pořadatelů a poskytlo předem resumé svého referátu, plánovou a obrazovou dokumentaci. Tento materiál byl před zahájením jednání vystaven na pa-

---

nelech a jeho předběžné prostudování účastníky konference podstatně přispělo k zasvěcené a otevřené diskusi k přednášeným příspěvkům. Publikujeme jich nakonec 29.

Konečné číslo je dáno především počtem odevzdaných příspěvků, když několik písemně zpracovaných referátů bylo odmítnuto pro výraznější odchýlení od vstupních podmínek pro publikaci. V předkládaném čísle časopisu bylo dodrženo tematické dělení konference. V blízké budoucnosti se péčí ing. Mikoty počítá s publikováním příspěvků a se zahájením případné diskuse k projednávaným tématům na vlastní internetové adrese (www.hrady.zcu.cz).

Přestože počet příspěvků od neprofesionálních pracovníků zabývajících se činnostmi, spadajícími pod obsah pojmu stavebně historické průzkumy, je nakonec podstatně menší než jsme původně očekávali, dovoluji mi pár slov ke vztahu profesionálů a amatérů v široké oblasti průzkumů a dokumentace historických staveb.

Přes všechna zákonná opatření totiž podle mého názoru probíhá celá řada stavebních úprav historických staveb, které nejsou odpovídajícím způsobem sledovány. Příčin může být celá řada. Může se jednat o úpravy objektu, který nebyl evidovanou památkou a právě probíhající práce mohou odhalit dříve neznámou památkovou podstatu stavby. Může se jednat o nedodržení podmínek orgánů památkové péče stavebníkem nebo může jít o klasickou „černou“ stavbu. Ve všech těchto případech je přinejmenším pro poznání památkové podstaty stavby (pro její záchranu již většinou bývá pozdě) nesmírně důležité provést alespoň základní dokumentaci. Zvláště v situaci trvale narůstajícího vytížení pracovníků památkových ústavů je prakticky nemožné uhlídat probíhající rekonstrukce nebo změny způsobené „jen“ zubem času na stavbách, které nejsou přímo na očích a na kterých neprobíhají ani rekonstrukční, ani udržovací práce. Alarmující je situace v některých památkových ústavech, které jsou zahlceny agendou natolik, že na vlastní průzkumné práce byly prakticky nuceny rezignovat (což by ovšem nemělo znamenat, že provedení průzkumů nebudou vkládat do podmínek prováděných úprav a nebudou sledovat jejich naplnění). Tady se rozhodně naskýtají značné možnosti pro neprofesionální spolupracovníky, dostatečně poučené o zásadách dokumentace a mezích vlastních aktivit. Tato spolupráce je ale zřejmě bez problémů realizovatelná právě pouze v rovině dokumentace a u neudržovaných staveb. Skutečné stavebně historické průzkumy v procesu rekonstrukcí či stavebních úprav musí být prováděny na profesionální bázi. Je samozřejmé, že vyhodnocení provedené dokumentace a interpretace dokumentované situace může provádět a publikovat kdokoli, protože svoji kůži na trh a riziko případného odmítnutí této interpretace nese vždy každý autor sám za sebe.

V diskusích po přednesených referátech a ještě více v kuloárech byla otázka vztahu obou stran vícekrát probírána. Zásadní závěry jsou celkem jasné. Profesionál nikdy nesmí přistupovat k vzájemné diskusi s pocitem patentu na pravdu, amatér musí zase respektovat zásady nenarušování památek a dokumentační pravidla. Může nás spojovat i to, že budeme-li výraz profesionál vykládat jako termín pro odborníka, který je za svoji činnost odpovídajícím způsobem hodnocen, a výraz amatér interpretovat jako označení osoby, která vykonává nějakou činnost z lásky k oboru, pak se všichni najdeme spíše pod tím druhým termínem. V každém případě to nejdůležitější ovšem je společná vůle a vědomí společných cílů, stejně jako jasné stanovení pravidel a jejich akceptování oběma stranami. To ovšem platí nebo by mělo platit o jakémkoliv spolupráci v jakémkoliv oboru.

Setkávání pracovníků provádějících stavebně historické průzkumy má bezpochyby svůj smysl. Donedávna se tito lidé vyskytovali (spíše okrajově) na různých jiných konferencích a podle mého názoru již dávno nadešel čas na vlastní specializovaná setkání. Nečtinská konference je vhodnou příležitostí k tomu, aby se stala impulzem a základnou k pravidelnému pořádání takových akcí. Podmínkou je rozšiřování účasti ze všech částí naší republiky a postupné profilování konference podle potřeb oboru. Doufám, že i předkládané číslo Průzkumů památek přispěje k naplnění našeho společného cíle a zároveň bude pozvánkou na druhý ročník pracovní konference Dějin staveb. Tu pořádá KAS spolu s partnery opět v Nečtiněch ve dnech 6. - 8. dubna 2001.

